

Vstajenje 2013 za Viljema Černa

Lucija Kavčič, foto: Slomedia.it, Wikipedia

Pesmi Viljema Černa, izšle so lani, so pesniku prinesle zaslužen nagrado vstajenje za leto 2013. Pesniška zbirka je napisana v terski slovenščini skorajda brez furlanizmov in italijanizmov. Nagrado so mu izročili 28. aprila.

Nagrado vstajenje za leto 2013 je Viljem Černo prejel za pesniško zbirko *Ko pouno noči je sarce* - Ko polno je noči srce, ki sta jo izdala Goriška Mohorjeva družba in Kulturno društvo Ivan Trinško. Letošnjo žirijo so sestavljali Lojzka Bratuž, Robert Petaros, Zora Tavčar, Diomira Fabjan Bajc, Neva Zaghet, Magda Jevnikar in Marij Maver. Iz lanske izvirne knjižne bere je komisija pregledala 19 del zamejskih in zdmskih avtorjev z letnico 2013. Sicer pa je nagrada vstajenje namenjena zamejskim in zdmskim pesnikom, pisateljem in znanstvenikom, ker ustvarjajo v težjih razmerah kakor v matični domovini, imajo manjši odziv in navadno tudi ne dosežejo nobenega drugega

javnega priznanja. Nagrado dobi avtor za leposlovno delo, ki je na umetniški višini, temelji na vrednotah zahodnoevropske kulture in krščanstva, znanstveno delo pa na trdnih znanstvenih osnovah, izšlo pa je v letu pred podelitvijo nagrade, so zapisali na Slomedii. Literarno nagrado vstajenje so ustanovili na pobudo duhovnika in pesnika dr. Stanka Janežiča predstavniki zamejskih demokratičnih in katoliških organizacij, revij,

časopisov, Mohorjeve družbe iz Gorice in Celovca 19. septembra 1963 na sedežu Slovenske prosvete v Trstu. Ker se nagrada podeljuje v velikonočnem času, nosi ime vstajenje, seja za določitev nagrade pa vedno poteka na veliki teden. »Podelitev nagrade bo javna na večeru Društva slovenskih izobražencev, da bi ljudem prikazali bogastvo in mnogovrstnost zamejske in zdmske ustvarjalnosti, pesnikom, pisateljem

in znanstvenikom pa dali vsaj skromno javno priznanje in se jim zahvalili za njihov trud. Na prireditvi se bomo prijateljsko srečali z nagrajencem – če bo mogoče –, na vsak način pa bomo predstavili njegovo celotno delo z referatom in branjem iz njegovih del,« so se odločili ustanovitelji nagrade. Za leto 2012 jo je prejel Ivan Tavčar za pesniško zbirko *Odselitev*.

Polno noči Viljem Černo je že 51. dobitnik literarne nagrade vstajenje. Izročili so mu jo na slovesnosti v ponedeljek, 28. aprila, v Peterlinovi dvorani v Trstu. »V njegovih pesmih se zrcali hribovski svet zahodne karnajsko-terske Benečije. V njih ni najti nič folklornega, preprostega in naivnega, temveč

Osrednja tema Černovih pesmi je zemlja, ki so jo ljudje s trpljenjem obdelovali in vanjo polagali k večnemu počitku svoje drage.

Viljemu Černo so 28. aprila v Peterlinovi dvorani v Trstu podelili nagrado *vstajenje za pesniško zbirko Ko polno je noči srce*.

notranje prerodenje. V Černovih poezijah pa je veliko prošelj, skupnostnih molitev k Materi in k našemu Očetu, Bogu.

Borec za slovenstvo Viljem Černo je pesmi v zbirki *Ko polno je noči srce* napisal v terski slovenščini, v knjigi pa so njegove pesmi prevedene še v knjižno slovenščino, furlanščino in italijanščino (iz njegovega narečja so jih v knjižno slovenščino prevajali Jakob Müller, Tanja Rebula in Ciril Zlobec, v furlanščino in italijanščino pa drugi prevajalci). Viljem Černo je bil rojen leta 1937 v Bardu v Terski dolini. Obiskoval je italijansko osnovno šolo v Bardu ter nato slovensko srednjo šolo in učiteljske v Gorici ter diplomiral na filozofski fakulteti v Trstu. Postal je učitelj v domači dolini po raznih krajih in si prizadeval za uveljavitev slovenščine v šoli in javnosti ter za rast slovenskih kulturnih organizacij: deloval je

v Slovenski kulturno-gospodarski zvezi (SKGZ) in Kulturnem društvu Ivan Trinko, sodeloval je s Slovenskim raziskovalnim inštitutom (SLORI) ter bil predsednik Narodne in študijske knjižnice Trst. Zelo se je posvečal tudi problemom izseljevanja Slovencev iz Benečije ter njihovi kulturni in cerkveni zgodovini. Dolgo je bil občinski svetovalec v Bardu in član Gorske skupnosti Terskih dolin. V Bardu je bil pobudnik in soustanovitelj Centra za kulturne raziskave in Etnografskega muzeja. V Benečiji je vodil tečaje slovenščine ter veliko predaval in pisal o šolski slovenski manjšinski problematiki. Poskusil se kot je prevajalec in urednik ter je znan kot borec za pravice slovenske manjšine v Benečiji. Pesmi je objavljaval v Trinkovem koledarju, medžupnijskem listu *Med nami*, v antologijah *Besiede tele zemlje* (2004) in *Rod lepe Vide* (2009); v zborniku *Terska dolina* (2006) pa je objavljenih kar 33 njegovih pesmi. Za svoje delovanje je prejel že nekaj nagrad: odličje svobode (1973), častni znak svobode RS (1998), Štrekljevo nagrado (2010), priznanje naša Slovenija (2011) in plaketo TIGR (2012). **D**

izrazito moderen pristop, poln bolečine. Osrednja tema Černovega pesniškega sveta je zemlja, ki so jo ljudje s trpljenjem obdelovali in vanjo polagali k večnemu počitku svoje drage. Zemlja ima dušo in nosi v sebi lepoto trav, cvetja, drevja in v njej pesnik začuti, da je tudi on del te narave, ki jo ljubi, kakor jo ljubijo tudi vsi njegovi bratje, tudi tisti, ki so odšli v širni svet,« je v utemeljitvi nagrade zapisal član komisije Marij Maver. »Pesmi Viljema Černa tematizirajo hribovski svet zahodne, karnajskoterske Benečije, kjer tečeta reki Ter in Karnah, pod strmo Veliko glavo pa potok Mališčac, svet, kjer so Zavarh, Viškorša, Vizont in njegovi zaselki: Tamar, dolina, Vas pa Podbardo in Ter, prav na severu pri izvirih Tera, pa vasica Muzac. Vendar Černove pesmi »niso folklorna, preprosta, naivna, temveč duhovno in izrazno moderna poezija, nabita z dramo bivanja, vraščenega v trdoto zemlje in zaznamovanega z bolečino odtokanja in zapuščenega usihanja,« piše Jakob Müller v spremni besedi k Černovim poezijam.

Osrednje teme »Osrednja tema Černovega pesniškega sveta je zemlja, v katero so ljudje s sekuro, z lopato in s koso vtisnili svoje roke, v brazde njih vsejali svojo dušo, na njenih božjih njivah pa položili k počitku očete in matere, sestre in brate. Zato ima zemlja nasmeh in dušo, zato reka moli, zato je Ter, ko teče naproti bratom, raztresenim po svetu, pozvanjanje

solza. Zemlja je tako vseprejemajoča prvina, da celo nebo nad Muzcem gleda z njenimi očmi. V nostalgicnem doživljanju zemlje pa ni prisotna samo njena snovna komponenta, povezana s kmečkimi deli, trdim življenjem in lakoto, ampak – še vedno v trpko radostni bolečini spomina – tudi njena estetsko-vitalna komponenta: trave in rože, ki napajajo dušo, gaber, ki trdno rase na gori, kraji, kjer diši po zdravju, kjer po senoženih še spijo sanje o prihodnosti in spomini na čas, ko tu bili smo vsi Slovenci, / v srce Boga vklesani. Polno, kompleksno doživljanje zemlje pa obsega tudi aktualno, neposredno resničnost: veliko hiš je zaprtih, polja preraščata plevel in trnje. Zemlja je prepohana ne le z življenjem in s svetostjo, ampak tudi z molkom in zavestjo sami smo / na zadnjem počivališču,« je še zapisal Jakob Müller. Po Müllerju se Viljem Černo v svoji zbirki dotika še treh velikih tem, ki so skupnost, vera in beseda. Jezik je identiteta skupnosti, besede pričajo o zvestobi zgodovini in skupnosti, ki ji pripadajo ljudje ob Teru in Karnah, pa tudi tisti, ki so se iz teh krajev izselili, ter tisti, ki so umrli in odšli v večnost, vse pa povezuje zemlja. Z besedami krstimo zemljo in jo podmačujemo. Pesnik trpko ugotavlja, pravi še pisec spremne besede, da so ubili v nas Besedo, da smo dan brez iskre luči, smo črni cvet smrti. Rešilo nas bo le

»Blagoslovi vse nas, / ki stojimo na mostu / med senco in lučjo.« Viljem Černo

